

Korreferátum

a MÉK –Terület-és Településrendezési Tagozat véleményéhez kapcsolódva az OTÉK – ban a jogalkotóknak a tanya kérdésében tett – szerintem végig gondolatlan – rendelkezéseihez.

Megközelítésemet a Fertő táj – Neusiedlersee kultúr táj világörökség figyelembevételére alapozom, mert itt dolgozom.

A történészek szerint az alföldi tanyavilág (nem máshol!) valószínű, hogy a háromrésztre szakadt Magyarország török hódoltsági részén alakult ki a 15. században. Ezt megerősíteni látszik, hogy a tanyai élet szerveződése a 18 századba lendül fel, de mindig csak az Alföldön. Elmondhatjuk róla – a kollégák által felsorolt koncepciók alapja is ez volt – hogy egy sajátos módon és céllal kialakult magyaralföldi gazdálkodási mód. Nem olvastam a rendelet készítés előkészítésénél, hogy mi vezette a jogalkotókat a tanyás alföldi térség mai újrateremtésére. Mi vajon az indoka annak, hogy Magyarország eddig más jellegű mezőgazdasági területein nincs tanyás térség, miért tartja most kívánatosnak a tanyás gazdálkodás bevezetését a jogalkotó, ami ezeken a területeken tájidegen.

A Fertő tájon a gazdálkodás egészen más volt. Itt a zöldségtermesztés, a szőlőtermesztés stb. illetve a legeltetés volt a gazdálkodás alapja, és ezekhez soha nem építettek a külterületen állandó épületeket. A szőlő feldolgozása – a történelmi borvidék kialakulása – is a településeken lévő pincékben, borászatokban történt, és történik ma is. Ez a tájhasználat, a tájban otthonra talált településszerkezet, illetve a tájba illesztett gazdálkodási mód – a nagyon komoly és nagy területű természetmegőrzéssel (FHNP) együtt – volt az az érték, amelyet az UNESCO méltónak talált 2001-ben, hogy „kultúr táj” kategóriában a világ örökségeinek listájára felkerüljön. Ezt őrizzük, ahogy tudjuk magunknak, közösségeinknek és világnak ma is. *A Fertő-tó környékének rendkívül változatos és páratlanul szép vidéke egyszersmind olyan különleges kulturális érték is, amit a tájjal szimbiózisban élő ember szerves átalakító munkája hozott létre és őrzött meg számunkra.* (Az osztrák oldal már több figyelmeztetést kapott az UNESCO-tól, mi még csak – ha jól tudom – a soproni nagy turisztikai tervért.)

Ma a területünk – a települések természetes szaporodásán túl – Sopron agglomerálódó térsége, és az Ausztriába dolgozni járók letelepülési helye. Nagyon nagy erőfeszítéseket teszünk az érintett önkormányzatokkal és a szakemberekkel együtt, hogy településeink ne sértsék a természetvédelem, a talaj termőértékvédelem és a jól felfogott tájvédelem értékeit. Ezekben a településtervezés esetén természetes értékvédőket találunk a külterületeink beépítésre nem szánt területeink hatósági joggal rendelkező védőiben, de a tájnak nem igazán van gazdája. Mi, alkalmazott szakemberek és a közösségüket értő, szerető önkormányzatok próbáljuk védeni a –

sajnos ezt kell mondanom – hazugsággal, vagy hazugságok árán is a külterületeink legszebb helyein tulajdonképpen csak lakni akaró gőgös, embertársainktól.

A hazugságok jellege, hogy nagyon sok családi házat hazudtak gazdasági épületnek, hétvégi házat szőlőfeldolgozónak, hévégi házzá a védett erdőben átalakított vadászházat erdészháznak. A legszomorúbb, hogy néhány meg tudott épülni a jogszabályaink érthető tilalmi ellenére. A tanya kérdéshez hasonló, hogy a földhivatal (az éppen aktuális nevén) engedélyezi a tán általuk is tudottan védett világörökségi tájban „a termőföld máscélú végleges használatát – családi gazdaság telephelyének kialakítása céljából”. A területet a tulajdonos bekeríti, idegen fenyőfákkal áta-botában egy részét beülteti, mivel a hivatal kéri a beígért lótartást, létrejön egy hullámpalával fedett vasvázás szín. Így megerősödve megjelennek a települési konzultáción egy kétszintes, kétlakásos lakóépület építési igényével. Természetesen nem járultunk hozzá, mert kértük a gazdálkodás leírását, amelyhez teljesen szükségtelen a külterületi lakás. És akkor most a tanya?!

A világörökségről szólok, először a világörökségről szóló 2011. évi LXXVII. tv 1.§ (2) bekezdése szerint csak az a terület lehet világörökségi, terület, amely a magyar jog szerint védett. A (3) bekezdése a világörökségi területet településképi szempontból kiemelten meghatározó karakterű területnek nyilvánítja, ami vélhetően a kezelési terv kormányrendeletbe foglalását tartalmazza. A településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről 419/2021. (VII. 15.) Kr. 35.§ (2) minden védett világörökségi területet településképileg meghatározó karakterű területté soroltat be. Erre az elvileg keményen és szükségszerűen védett területre – a történelmi gazdálkodás még több helyen élő környezetében – miért kötelező nekünk megengedni a tanya létesítését?

Az általános jogi környezet néhány eleme. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi tv. 19.§ (2) bekezdése alapvetően a gazdálkodáshoz okvetlenül szükséges épületek építését teszi lehetővé, nem egyből lakóépületet. A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény 6/B§ - tól a 10§ – ig sok földvédelmi kikötést tesz, csak sok a kivétel.

Összefoglalva a kiegészítést, azt kérem – mert a helyszíneken dolgozók csak kérünk – hogy a jogalkotó az OTÉK- nak ezt az elkapkodott tanyás területi kiegészítését vegye ki a kormányrendeletből, és:

- készüljön egy értékelő vizsgálat a mai alföldi tanyás térségek kulturális, gazdasági és szociális helyzetéről;
- készüljön a fenti elemzés után egy elképzelés a várt vagy várható tanyahasználatról (kulturális, gazdasági helyzethez) a mi időnkben;
- vessék össze a mai tanyahasználatot a magyar települések mezőgazdasági területhasználatának kulturális, gazdasági és táji lehetőségeivel, és oda

jelöljenek tanyás térséget, ahol ez tényleg kívánatos, hogy tanyaként működjön, és nem a hazudozást segíti elő a néhány göggel megvert különcnek, aki a más célra fenntartott szép és értékes magyar tájban akar lakni;

- külön kérem, hogy a rendelkezés – ha valamely ok miatt megmarad is – kerülje el a tájvédelmi területeket, külön minőségi jelentéssel a kultúr tájként a világörökségi listára felvett területeket, benne a „csak” tájvédelemmel rendelkező részeket is!

Győr, 2023. 05. 04.

Körmendy János

Fertőrákos, Fertőszéplak, Fertőhomok, Hegykő és Hidegség főépítésze
korábban megyei főépítész és a Vö, Gondnokság TT. képviselője